

VALTIONEUVOSTON ASETUS ALUEIDEN KEHITTÄMISESTÄ JA RAKENNERAHASTOTOIMINNAN HALLINNOINNISTA**Yleistä ja säädösperusta**

Alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun lain (7/2014) (myöh. ALKE-laki) säädetään alueiden kehittämisen suunnittelujärjestelmästä sekä rakennerahastojen hallinnoinnista. Asetuksella on tarkoitus antaa alueiden kehittämisen ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnin käytännön toimintaa selkeyttäviä ja yhdenmukaistavia säännöksiä.

ALKE-lain nojalla voidaan tarkempia säännöksiä antaa valtioneuvoston asetuksella rakennerahasto-ohjelman hallintoviranomaisen, todentamisviranomaisen ja tarkastusviranomaisen tehtävistä (8–10 §), välittävälle toimielimille asettavista edellytyksistä ja tehtävistä (11 §), alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta ja tarkemmista tehtävistä (13 §), seurantakomitean toimikaudesta, kokoonpanosta, jäsenistä ja tehtävistä (14 §), yhteistyöryhmien kokoonpanosta, toimikaudesta, työskentelytavoista ja tehtävistä (16 §), valtakunnallisten alueiden kehittämisen painopisteiden sisällöstä ja seurannasta sekä ministeriöiden tavoitteiden ja toimenpiteiden määrittelyn sisällöstä sekä 1 momentissa noudatettavista menettelyistä (29 §), erityisohjelmien tavoitteista, sisällöstä sekä niitä valmisteltaessa, toimeenpantaessa, seurattaessa ja arvioitaessa noudatettavasta menettelyistä (30 §), kestävän kaupunkikehittämisen suunnitelman sisällöstä, toiminnassa noudatettavasta menettelyistä sekä toiminnasta vastaavasta tahosta (31 §), maakuntaohjelmaa ja sen toimeenpanosuunnitelmaa laadittaessa noudatettavasta sisällön rakenteesta, menettelyistä ja aikataulusta (32–33 §), Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmien ja suunnitelmien valmistelusta, sisällöstä, sekä ohjausryhmien kokoonpanosta (35 §), yhteistyösopimusta laadittaessa noudatettavasta menettelyistä (45 §), ohjelmien arvioinnissa ja seurannassa noudatettavista menettelyistä ja käytettävistä tunnusluvuista (46 §).

Perustelut**1 luku Kansallinen aluekehittäminen****1 § Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan kokoonpano ja toimikausi**

Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnassa olisivat edustettuina pääosin samat tahot kuin nykyisin: aluekehittämisen kannalta keskeiset ministeriöt, maakuntien liitot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskus) suuralueittain, aluehallintovirastojen, Suomen Kuntaliitto ry:n ja tärkeimpien työmarkkina- ja elinkeinäjärjestöjen sekä ympäristöjärjestöjen ja sukupuolten tasa-arvoa edistävien järjestöjen edustus. Muutoksena nykytilaan esitetään, että jäseniksi voitaisiin nimetä myös aluekehittämiseen sisältyvien keskeisten poliittikalohkojen valmistelusta vastaavien yhteistyöelinten edustajat. Näitä olisivat kaupunkipolitiikan ja maaseutupolitiikan yh-

teistyöryhmien sekä saaristoasiain neuvottelukunnan puheenjohtajat tai varapuheenjohtajat. Yhteistyöelinten jäsenyydellä lisättäisiin politiikkalohkojen näkökulmien huomioon ottamista sekä yhteensovittamista aluekehittämisen kokonaisuudessa. Lisäksi esitetään, että neuvottelukunnan jäsenten tulisi olla asemaltaan sellaisia henkilöitä, että he pystyvät kattavasti arvioimaan ja tuomaan esiin edustamansa organisaation tai tahon näkökulmia ja toiminnan vaikutuksia aluekehittämiseen.

Neuvottelukuntaan voitaisiin kutsua asiantuntijoita joko kulloinkin käsiteltävään aiheeseen liittyen tai myös pysyvästi. Kun neuvottelukunnassa käsitellään kumppanuussopimusta, kutsutaan kokoukseen myös Ahvenanmaan maakuntahallituksen edustus sekä kumppanuussopimuksen mukaisten ohjelmien hallintoviranomaiset ja muut tarvittavat tahot. Saamelaiskäräjät kutsuttaisiin saamelaisten kulttuuri-itsehallintoon liittyvien asioiden käsittelyn yhteydessä. Neuvottelukunnan puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana toimisivat työ- ja elinkeinoministeriön edustajat kuten nykyisin. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriö nimittää neuvottelukunnan kokousten valmistelua varten virkamiehistä koostuvan sihteeristön.

Neuvottelukunta voisi asettaa sen kokouksissa käsiteltäviä teemoja koskevia jaostoja. Jaostot voisivat olla teemasta riippuen joko määräaikaista tai pysyväisluonteisia. Esimerkiksi aikaa vieviä tehtäviä varten, kuten ohjelmavalmistelu ja lainsäädännön uudistaminen, voitaisiin nimetä määräaikaista jaostoja, joiden työtä neuvottelukunta ohjaisi ja antaisiin sisältöä koskevia linjauksia.

2 § Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnan tehtävät

Pykälässä tarkennettaisiin ALKE-lain 13 §:ssä säädettyjä tehtäviä. Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta on keskushallinnossa keskeisin aluekehittämistä koskevien asioiden yhteensovittamis- ja kumppanuuselin, joka esityksen 1 kohdan mukaan tukee työ- ja elinkeinoministeriötä sekä muita ministeriöitä niiden alueiden kehittämistä koskevien suunnitelmien ja ohjelmien yhteensovittamis- ja seurantatehtävissä. Lisäksi 2 ja 3 kohtien mukaan neuvottelukunta toimisi suunnitelmien ja ohjelmien valmistelua yhteen sovittavana ja toteuttamista seuraavana elimenä. Erotuksena esimerkiksi rakennerahasto-ohjelman seurantakomitean tehtäviin, neuvottelukunnan tehtävä koskee ohjelmakokonaisuuksien yhteensovittamista ja seurantaa, ei yksittäisten ohjelmien hallinnointiin liittyviä tehtäviä. Tarvittaessa neuvottelukunta voisi havaintojensa perusteella tehdä rakennerahasto-ohjelmatyötä koskevia ehdotuksia asianomaisille ohjelman toteuttamisesta vastaaville toimielimille. Lisäksi ehdotetaan, että neuvottelukunta käsitelisi keskeisiä lainsäädäntöesityksiä ja muita eri ohjelmien toteuttamiseen liittyviä keskeisiä asiakirjoja yhteensovittamistehtävänsä liittyen. Alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta on mm. toiminut aluekehittämistä koskevan lainsäädännön uudistusta ohjaavana toimielimenä.

3 § Yhteistyöryhmien kokoonpano ja toimikausi

ALKE-lain 16 §:n mukaisesti laissa tarkoitettujen erityisohjelmien tai muiden aluepoliittisesti merkittävien kokonaisuuksien valmistelun ja toimeenpanoa yhteensovittamista varten voidaan asettaa yhteistyöryhmiä. Muilla merkittävillä kokonaisuuksilla tarkoitetaan esimerkiksi kaupunki- ja maaseutupolitiikkaa. Tarkoituksena on, että yhteistyöryhmä toimisi sen ministeriön yhteydessä, jonka toimialaan erityisohjelma tai muu aluekehittämisen kannalta merkittävä kokonaisuus kuuluu. Silloin jos ky-

seessä on rakennerahasto-ohjelman toteuttamiseen liittyvä yhteistyöryhmä, se on asetettava niin, että ryhmän kokoonpano täyttää Euroopan unionin lainsäädännön mukaiset kumppanuudelle asetetut vaatimukset.

4 § Yhteistyöryhmien tehtävät

Asetusehdotuksen 4 §:ssä on kuvattu yhteistyöryhmien keskeiset tehtävät. Erityisohjelmia varten nimetyt yhteistyöryhmät varmistavat tarvittavan yhteistyön ohjelman valmistelussa ja toimeenpanossa. Muita merkittäviä aluepoliittisia kokonaisuuksia varten asetetut yhteistyöryhmät hoitavat kokonaisuuden kannalta tarvittavaa yhteistyötä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että kansallisen maaseutupolitiikan, kaupunkipolitiikan ja saaristopolitiikan yhteistyöryhmät ja neuvottelukunnat antaisivat toiminnastaan ja sen yhteensovittamisesta vuosittain selvityksen alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnalle. Tavoitteena on, että aluekehittämiseen sisältyvien politiikkalohkojen yhteistyö tiivistyy. Myös muut tämän pykälän perusteella asetetut neuvottelukunnat raportoisivat työstään alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnalle. Raportointi säännöllisesti mahdollistaisi sen, että neuvottelukunta voisi hoitaa sille kuuluvaa tehtävää sovittua yhteiden alueiden kehittämistä ja sitä koskevia suunnitelmia ja ohjelmia.

5 § Aluekehittämispäätöksen valmistelu, sisältö ja seuranta

Aluekehittämispäätöksen valmistelu tapahtuisi laajassa yhteistyössä aluekehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa. Menettely vastaisi aikaisemman aluekehittämistä koskevan valtioneuvoston tavoitepäätöksen valmistelutapaa. Koska kyseiset tahot ovat edustettuina alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnassa, on luontevaa että neuvottelukunta ohjaa valmistelua. Lisäksi valmisteluvaiheessa voitaisiin käyttää erilaisia kuulemis-, osallistumis- ja lausuntonenettelyjä, joihin voisi osallistua myös neuvottelukuntaan kuulumattomia tahoja.

Aluekehittämispäätös valmisteltaisiin hallitusohjelman perusteella hallituskauden ensimmäisen vuoden loppuun mennessä. Määräaika olisi sama kuin aikaisemman tavoitepäätöksen valmistelussa.

Myös päätöksen sisältörakenne olisi keskeiseltä osin samanlainen kuin aikaisemman tavoitepäätöksen. Muutoksena olisi, että päätös olisi aikaisempaa tavoitepäätöstä strategisempi ja siinä linjattaisiin vain erityisesti muutosta edellyttäviä toimia.

6 § Hallinnonalojen aluekehittämistavoitteiden laatiminen

Hallinnonalojen aluestrategioiden yhteyttä hallinnonalojen muuhun suunnitteluun on pyritty viime vuosina lisäämään. Valtioneuvoston aluekehittämistä koskeneiden tavoitepäätösten ja aluestrategioiden arvioinnit vuosina 2010 ja 2011 osoittivat, että erillisinä asiakirjoina aluestrategiat jäivät eri ministeriöissä irrallisiksi ja todellisilta vaikutuksiltaan heikoiksi. Vuonna 2011 hyväksytyssä valtioneuvoston tavoitepäätöksessä todettiin, että vaikuttavuuden parantamiseksi ministeriöiden aluestrategiat sisällytetään hallinnonalojen muihin strategisiin suunnitteluasiakirjoihin ja sektoripolitiikkojen toteuttamiseen. Esimerkiksi vuonna 2012 työ- ja elinkeinoministeriössä ei

laadittu erillistä aluestrategia-asiakirjaa vaan hallinnonalaa erityisesti koskevat tavoitteet sisällytettiin konsernistrattegiaan ja ministeriön muihin substanssistrategioihin.

Valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen ja hallinnonalojen aluestrategioiden yhteyttä on katsottu tarpeelliseksi tiivistää edelleen. Sen vuoksi ALKE-lain 29 §:ssä tarkoitetut eri hallinnonalojen aluekehittämisen tavoitteita ja keskeisiä toimenpiteitä kuvaavat tarkastelut liitettiin osaksi valtioneuvoston aluekehittämispäätöstä. Käytännössä aluestrategiat valmisteltaisiin jatkossa samanaikaisesti aluekehittämispäätöksen kanssa, jolloin päätökseen nostettaisiin hallituskauden strategiset linjauksen ja sen liitteenä esitettäisiin hallinnonaloittain konkreettisemmat toimenpiteet. Aluestrategioiden sisällön rakenteen osalta ei esitetä muutoksia aikaisempaan.

Aikaisemmin hallinnonalojen aluestrategiat on valmisteltu pääosin valtioneuvoston päätöksen valmistumisen jälkeen seuraavan vuoden syksyyn mennessä. Nyt kun valmistelu tapahtuu aluekehittämispäätöksen kanssa samanaikaisesti, aluestrategiat valmistuisivat vajaan vuoden aikaisemmin. Toteuttamisvaiheeseen päästään siten myös aikaisempaa nopeammin.

7 § Aluekehittämisen toteuttamiseen osallistuvat keskeiset ministeriöt

Pykälässä määriteltäisiin, mitkä ministeriöt ovat aluekehittämisen toteuttamiseen osallistuvia keskeisiä ministeriöitä ja laatisivat hallinnonalalleen aluekehittämisstrategian.

Valtioneuvoston aluekehittämistä koskevassa tavoitepäätöksessä vuosille 2011–2015 määrättiin, että aluestrategia tulee laatia alueiden kehittämisen kannalta keskeisissä ministeriöissä, joita ovat työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, valtiovarainministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö. Lisäksi aluestrategia tuli laatia myös sisäministeriössä, jonka toiminnalla on välillisiä vaikutuksia alueiden kehittämiseen, sekä ulkoasianministeriössä, jolla on aktiivinen rooli Suomen arktisen strategian toteuttamisessa ja lähialueyhteistyössä. Näitä samoja ministeriöitä esitetään nimettäväksi aluekehittämisen toteuttamiseen osallistuviksi ministeriöiksi. Ministeriöt on syytä määritellä jo ennen kuin seuraavaa valtioneuvoston aluekehittämistä koskevaa päätöstä ryhdytään valmistelemaan. Aluekehittämispäätöksen valmistelussa nämä ministeriöt ovat keskeisessä asemassa.

8 § Erityisohjelmien tavoitteet ja sisältö

Pykälässä säädettäisiin valtioneuvoston erityisohjelmien tavoitteista ja sisällöstä. Erityisohjelmilla on tarkoitus toteuttaa valtioneuvoston aluekehittämispäätöstä tavoitteita. Sen lisäksi ohjelman toteutuksen suhteen toimivaltainen ministeriö voisi asettaa erityisohjelmalle oman toimialansa kannalta tarpeellisia, tarkentavia tavoitteita. Erityisohjelmat voivat olla myös useampaa hallinnonalaa koskevia, jolloin poikkihallinnolliset tavoitteet määriteltäisiin toimivaltaisten ministeriöiden yhteistyönä.

Alueilla valmisteltavien erityisohjelmaa toteuttavien alueellisten suunnitelmien olisi oltava sekä valtakunnallisen erityisohjelman että maakuntaohjelman mukaisia. Erityisohjelman tavoitteiden tulee siis olla osa alueen kehittämistä ja tukea maakuntaoh-

jelmassa määriteltyjä painopisteitä. Valtakunnallisen erityisohjelman tavoitteiden lisäksi voitaisiin asettaa myös alueellisia tavoitteita, joilla huomioitaisiin alueellisia erityispiirteitä ja toteutettaisiin toimenpiteitä kohdennetummin alueellisten tarpeiden mukaisesti.

9 § Erityisohjelmien valmistelu, toimeenpano ja seuranta

Pykälässä säädettäisiin erityisohjelmien valmisteluvastuusta ja sen aikana noudatettavasta yhteistyöstä. Säädös vastaa aikaisempaa käytäntöä. Lisäksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin erityisohjelman toteuttamisesta vastaavan ministeriön vastuusta ohjata riittävästi ohjelman toimeenpanoa, jotta varmistetaan tavoitteiden toteutuminen. Alueellisten ohjelmien seurannasta ja raportoinnista erityisohjelman toimivaltaiselle ministeriölle vastaisivat alueellisen ohjelman hyväksyneet maakuntien liitot ja ELY-keskukset. Säännös vastaisi aikaisempaa käytäntöä.

10–11 § Maakuntaohjelman sisällön rakenne ja valmistelun aikataulu

Pykälässä tarkennettaisiin eräiltä osin ALKE-lain 32 §:n 1 momentissa kuvattua maakuntaohjelman sisällön rakennetta. Pykälän 1 kohdassa esitetään, että ohjelmassa tulisi kuvata maakunnassa toteutettavien ohjelmien vaikuttavuutta. Tavoitteena on, että eri ohjelmien arviointeja ja kokemuksia hyödynnettäisiin uuden ohjelman valmistelussa. Pykälän 2 kohdan mukaan maakuntaohjelmassa tulisi kuvata alueen eri osien kuten saaristo-, maaseutu ja kaupunkialueiden kehittämistoimenpiteet ja niiden yhteistyömahdollisuudet sekä niiden yhteensovittamista maakunnan kehittämistavoitteisiin. Eri maakunnissa esimerkiksi saaristoalueilla on oman tyyppisiä kehittämistarpeita, jotka tulee tunnistaa ja ottaa huomioon osana maakunnan kokonaiskehittämistä. Toisaalta eri aluetyyppien kehittämistoimien välistä yhteensovittamista ja niiden yhteistyötä on tarve tiivistää.

Maakuntaohjelmassa voidaan määritellä aikaisemman seutukuntayhteistyön tapaan kuntien yhteistyöalueet. Määrittely aikaisemman valtioneuvostotasaisen seutukuntamenettelyn sijaan olisi alueen omaan päätökseen perustuvaa ja siten omaehtoista aluelähtöistä yhteistyötä tukevaa. Myös muutokset olisivat helpommin tehtävissä ja vähentäisivät hallinnollista taakkaa.

Maakuntaohjelman rahoitussuunnitelmassa olisi tarpeen arvioida erikseen valtion, Euroopan unionin, kuntien ja muiden julkisyhteisöjen osuudet ohjelman rahoituksessa. Suunnitelmassa olisi tarkoitus alustavasti arvioida alueen kehittämiseen käytettävää rahoitusta kokonaisuudessaan, ml. rakennerahastojen sekä maaseutu- ja kalatalousrahastojen rahoitus. Alueen oman rahoituksen määrittely osoittaisi alueen kuntien sitoutumista alueensa kehittämiseen. Rahoitussuunnitelma voi olla kuitenkin vain alustava arvio, jolla ei ole sitovaa merkitystä valtion tai kuntien rahoituksen budjettiin tai alueelliseen kohdentamiseen. Rahoitussuunnitelma tarkentuisi maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmassa, joka voi perustua jo konkreettisempiin hankesuunnitelmiin ja toimenpiteisiin.

Ohjelman vaikuttavuuden seuraamiseksi ja mittaamiseksi olisi tarpeen asettaa tavoitteita, joille tulisi määrittää mittarit. Mittarit voisivat olla joko määrällisiä aluekehitystä kuvaavia tunnuslukuja tai laadullisia kehitystavoitteita. Maakuntien välisen vertailtavuuden vuoksi mittareiden tulisi eri maakunnissa olla osittain samoja. Tästä voitai-

siin antaa suosituksia maakuntaohjelmien laatimista koskevissa työ- ja elinkeinoministeriön antamissa ohjeissa. Menettely vastaa jo käytössä olevaa.

Maakuntien yhteistoimintaa ja yhteistyötä koskevat ALKE-lain 18–23 §:t. Pykälän 6 kohdassa ehdotetaan, että maakuntien yhteistoiminta-alueiden ja muusta yhteistyön suunnitelmia ja merkittäviä hankkeita kuvattaisiin maakuntaohjelmassa. Ainakin yhteistyön keskeiset aihealueet ja teemat tulisi kirjata samansisältöisinä tavoitteina ko. alueiden maakuntaohjelmiin. Konkreettisemmin yhteistyötä voitaisiin kuvata maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmassa.

Maakuntaohjelman valmistelusta on säädetty lain 32 §:n 3 momentissa. Ohjelmaan tulisi sisältyä kuvaus ohjelman valmisteluvaiheista ja siihen osallistuneista tahoista. Tällä halutaan varmistaa asukkaiden ja eri intressi- ja kumppanuustahojen kattavat osallistumismahdollisuudet ja sitoutuminen alueen kehittämistavoitteiden määrittelyyn ja toteuttamiseen.

Pykälän 2 momentissa esitetään että maakuntaohjelman kehittämistarpeiden ja -tavoitteiden määrittelyyn tulisi perustua maakunnan liiton ja muiden aluekehittämistyöhön osallistuvien tahojen yhteiseen ennakointityöhön. Vastuu ennakointityön yhteensovittamisesta alueella on maakuntien liitoilla. Ohjelmatyössä on huolehdittava siitä, että eri tahoilla tehtävää työtä hyödynnetään kattavasti kehittämistavoitteiden ja -vaihtoehtojen pohdinnassa.

Maakuntaohjelman laatimista koskevassa 11 §:ssä esitetään, että maakuntaohjelma laadittaisiin kunkin valtuustokauden alkamisvuotta seuraavan vuoden alkupuolella. Ohjelmakausi olisi neljä vuotta, kuten nykyisin. Valmistelun aikataulu tiivistettäisiin nykyisestä yhdellä vuodella. Aikaisempaa nopeampi valmistelu on mahdollista esimerkiksi yhdistämällä maakuntasuunnitelman ja -ohjelman valmisteluprosessit. Valmisteluaikatauluun on syytä jättää tiettyä joustavuutta mm. rakennerahastojen ohjelmakauden ja muiden vastaavien syiden vuoksi. Parhaillaan valmistelussa olevien maakuntaohjelmien aikaistettiin puolella vuodella juuri rakennerahastokauden vaihtumisen vuoksi.

12 § *Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman sisällön rakenne*

Pykälän 1 momentin mukaan maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmassa tulee olla maakuntaohjelman toteuttamisen seuraavien vuosien painotukset ja keskeiset toimenpiteet sekä rahoituksesta vastaavat tahot.

Pykälän 2 momentin mukaan maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman rahoitustarkastelussa kuvattaisiin kansallisen valtion ja alueen kuntien aluekehittämiseen suunnattavan rahoituksen lisäksi Euroopan unionin osalta Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 Suomen toimenpideohjelman alueellisen suunnitelman EAKR- ja ESR-rahoituksen ja valtion vastinrahoituksen kohdentaminen. EU-rahoituksen kohdentaminen kuvattaisiin toimintalinjoittain ja viranomaisittain seuraavaksi kahdeksi vuodeksi hallintoviranomaisen ilmoittaman maakunnittaisen kulmaluvun perusteella. Toimeenpanosuunnitelman EU-rahoituksen kohdentamista koskeva ehdotus on tarkoitettu otettavaksi huomioon varojen jakoa valmisteltaessa. Hallintoviranomaisella on oikeus poiketa alueiden ehdotuksesta ohjelman täysipainoisen toteutumisen varmistamiseksi. Lisäksi suunnitelmassa ilmoitettaisiin arvio muusta alueen kannalta

merkittävästä Euroopan unionin rahoituksesta kuten maaseutu- ja kalatalousrahaston rahoituksesta sekä kuntarahoituksesta ja muusta julkisesta rahoituksesta toimintalinjoittain ja viranomaisittain. Rahoitussuunnitelma EU:n osalta koskee alueellista suunnitelmaa. Valtakunnallisten teemojen sisällöt ja niiden rahoitus toimitetaan tiedoksi yhteistyöryhmille.

Pykälän 3 momentin mukaan yhteistyöryhmän kannanotto valtakunnallisiin teemoihin tapahtuu lähinnä ohjelmakauden alussa, mutta maakunnan yhteistyöryhmä käsittelee asiaa ja tarkentaisi kannanottoaan erityisesti mahdollisten uusien valtakunnallisten teemojen osalta tarpeen mukaan vuosittain. Valtakunnalliset teemat ovat useampivuotisia ja ne käynnistyvät ohjelmakauden alkupuolella, joten niihin liittyvä kannanotto erityisesti ohjelmakauden alussa on perusteltua.

Yhteistyöryhmä voi ottaa kantaa käynnistettävien valtakunnallisten teemojen sisältöihin ja tehdä linjauksia siitä, miten ne tukevat maakuntaohjelman strategiaa, kansallisia hanke- ja toimenpide-esityksiä sekä rakennerahasto-ohjelman alueellisiin suunnitelmiin pohjautuvaa toimintaan. Kannanotossa voidaan myös esittää suosituksia alueen toimijoiden osallistumisesta teemojen hakuihin. Yhteistyöryhmä voi myös esittää suosituksia valtakunnallisten teemojen hankehakujen tarkempien sisältöjen ja hakukriteerien määrittelyä varten.

Pykälän 4 momentin mukaan toimeenpanosuunnitelmassa kuvattaisiin maakuntien välistä yhteistyötä ja keskeiset yhteiset toimenpiteet. Maakuntien välistä yhteistyötä voidaan tehdä ALKE-lain 18 §:n tarkoittamien maakuntien yhteistoiminta-alueiden tai muiden maakuntien yhteistyöalueiden puitteissa joko kansallisia tai rakennerahastovaroja hyödyntäen. Toimeenpanosuunnitelmassa voitaisiin esittää mahdollinen EU-varojen kohdentaminen ylimaakunnalliseen toimintaan ja ilmoitettaisiin tähän toimintaan sovitun välittävän toimielin, jotta varojen osoittaminen tapahtuisi hallinnollisesti mahdollisen kevyesti suoraan rahoituspäätöksen tekevälle viranomaiselle.

13 § Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelman valmistelun aikataulu

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma laadittaisiin jatkossa maakuntaohjelman hyväksymisen jälkeen seuraavana syksynä siten, että suunnitelman esitykset voitaisiin ottaa huomioon seuraavan vuoden eri hallinnonalojen ja viranomaisten tulos- ja toiminnan suunnittelussa. Käytännössä tämä tarkoittaa aluetasolla ELY-keskusten tulossuunnittelua.

Ensimmäiset varsinaiset toimeenpanosuunnitelmat valmisteltaisiin uusien vuosien 2014–2017 koskevien maakuntaohjelmien valmistumisen jälkeen syksyllä 2014. Uuden rakennerahasto-ohjelman toimeenpanon käynnistämiseksi vuoden 2014 alussa rakennerahastojen varojen osoittamiseksi alueille tehdään kuitenkin keväällä 2014 normaalista poiketen vuotta 2014 koskeva suunnitelma rahoituksen kohdentamisesta alueittain. Seuraavia kahta vuotta koskeva suunnitelma tehdään syksyllä 2014 laadittavassa toimeenpanosuunnitelmassa.

Todennäköisesti maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmat on tarpeen tarkistaa syksyllä 2015, jotta voidaan ottaa huomioon eduskuntavaalien jälkeen uuden hallitusohjelman ja valtion alueviranomaisten strategiset painotukset. Lisäksi ELY-keskukset ovat siirtymässä kaksiportaiseen ohjaukseen vuonna 2015, jolloin kesku-

sille laaditaan yksi nelivuotinen tulossopimus nykyisten nelivuotisen strategisen tulossopimuksen ja vuosittaisten toiminnallisten tulossopimusten sijaan.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että työ- ja elinkeinoministeriö antaisi tarkemmat ohjeet toimeenpanosuunnitelman laatimisessa ja tarkistamisessa noudatettavasta aikataulusta ja menettelystä. Jo nykyisin työ- ja elinkeinoministeriö on antanut vuosittain yhteisen ohjeen ELY-keskusten strategisten tulossopimusten laatimisesta tai tarkistamisesta ja maakuntien liiton maakuntaohjelmien toteuttamissuunnitelmien valmistelusta. Sekä toteuttamissuunnitelma, maakunnan yhteistyöasiakirja että ELY-keskusten strategiset tulossopimukset on valmisteltu kunkin vuoden syys- tai lokakuun loppuun mennessä. Myös jatkossa on perusteltua valmistella asiakirjat samalla aikataululla. Määräajan osalta on kuitenkin tarpeen säilyttää tietty jouston mahdollisuus esimerkiksi eduskuntavaalien jälkeisenä syksynä. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan lisäksi, että toimeenpanosuunnitelmaa olisi mahdollista tarkistaa tarvittavilta osin. Käytännössä tämä tarkoittaisi todennäköisesti EU:n rakennerahastovarojen kohdentamisen tarkistamista vastaamaan muuttunutta viranomaisten välistä jakoa tai ohjelman toteuttamisesta johtuvia tarpeita. Pääsääntöisesti vuosittaista asiakirjan sisällöllistä tarkistamista ei kuitenkaan olisi tarkoitus tehdä.

14 § *Yhteistyösopimuksen laatiminen*

Pykälässä säädettäisiin yhteistyösopimuksen valmisteluun osallistuvista tahoista. Sopimuksen rahoittamiseen osallistuvien tahojen lisäksi sopimuksen valmisteluun osallistuisi maakunnan liitto silloin, kun kyse olisi aluetta koskevan maakuntaohjelman, erityisohjelman tai rakennerahasto-ohjelman alueelliseen toteuttamiseen liittyvästä sopimuksesta. Tällä varmistettaisiin sopimuksen yhteensopivuus alueen maakuntaohjelmassa määriteltyjen kehittämistavoitteiden kanssa.

Lisäksi sopimuksen valmisteluun Lapin maakunnassa osallistuisi saamelaiskäräjät, jos sopimus vaikuttaisi saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:ssä mainittuihin asioihin.

15 § *Ohjelmien arviointi ja seuranta*

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin viranomaisten velvollisuudesta selvittää ja arvioida lain mukaisten ohjelmien ja suunnitelmien valmisteluvaiheessa niiden ympäristövaikutuksia siten kuin ympäristövaikutuksista annetussa laissa (200/2005) säädetään. Säädös vastaa aikaisempaa sääntelyä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi aikaisempaa vastaavasti, että lain 4 §:n mukaisten tavoitteiden toteutumisen valtakunnallisessa seurannassa ja arvioinnissa käytettäisiin vaikutustavoitteita ja mittareita, jotka kuvaisivat alueiden taloutta ja kilpailukykyä, työmarkkinatilannetta, väestön kehitystä, hyvinvointia ja sosiaalista osallisuutta sekä vähähiilistä taloutta ja ympäristön kestävä kehitystä. Käytettävät mittarit määriteltäisiin tarkemmin aluekehittämissäätöksessä. Samoja mittareita esitetään sovellettavaksi myös muissa lain mukaisten suunnitelmien ja ohjelmien vaikuttavuuden seurannassa. Tällä lisättäisiin eri ohjelmien vaikuttavuuden keskinäistä vertailtavuutta. Säännös vastaa aikaisempaa sääntelyä.

2 luku **Rakennerahastotoiminta**

16 § Hallintoviranomaisen tehtävät

Jäsenvaltion ja komission välisestä yhteistyössä hallinnoitavien EU:n talousarviovarojen hallinnoinnissa noudatettavasta tehtävien jaosta säädetään varainhoitoasetuksen (EU) N:o 966/2012 59 artiklassa. Osa tehtävistä on säädetty yleisasetuksen 125–127 artikloissa nimenomaisesti hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaiselle. Osa yleisasetuksen velvoitteista on kohdistettu jäsenvaltioon ilman että tehtävää hoitavasta viranomaisesta on säädetty.

1 kohta: Yleisasetuksen 74 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ohjelmien hallinto- ja valvontajärjestelmät perustetaan rahastokohtaisten sääntöjen mukaisesti ja että nämä järjestelmät toimivat varainhoitoasetuksen moitteettoman varainhoidon periaatteen mukaisesti. Kansallisessa lainsäädännössä ei ole säännöksiä toimivaltaisesta viranomaisesta, mistä syystä tehtävä esitetään säädettäväksi asetuksessa hallintoviranomaisen tehtäväksi.

2 kohta: Arviointeja tehdään ohjelmien suunnittelun ja täytäntöönpanon parantamiseksi. Yleisasetuksen 54–57 artiklassa ja 114 artiklan 1 kohdassa säädetään ennakoarviointien, ohjelmakauden aikana tehtävien arviointien ja jälkiarviointien suorittaminen sekä arviointisuunnitelman laatiminen joko jäsenvaltion tai hallintoviranomaisen tehtäväksi. Tehtävään nimettäväksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi esitetään hallintoviranomaista.

3 kohta: Yleisasetuksen 115 artiklan mukaan jäsenvaltioiden ja hallintoviranomaisen on huolehdittava siitä, että perustetaan yksi keskitetty verkkosivusto tai yksi keskitetty verkkoportaali, jossa on tietoa kaikista jäsenvaltion ohjelmista ja linkit niihin ja myös tietoa ohjelmatyön toteuttamisen aikataulusta ja siihen liittyvistä julkisista kuulemismenettelyistä. Tämän lisäksi jäsenvaltion ja hallintoviranomaisten on tiedotettava potentiaalisille tuensaajille ohjelman tarjoamista rahoitusmahdollisuuksista ja tehtävä koheesiopolitiikan ja rahastojen merkitystä ja saavutuksia tunnetuksi unionin kansalaisten keskuudessa järjestämällä tiedotus- ja viestintätoimia kumppanuussopimuksen, ohjelmien ja toimien (hankkeiden) tuloksista ja vaikutuksista. Rahastojen tuen avoimuuden varmistamiseksi jäsenvaltioiden tai hallintoviranomaisten on pidettävä internetissä yllä luetteloa hankkeista ohjelmittain ja rahastoittain.

Yleisasetuksen 116 artiklan mukaan jäsenvaltion tai hallintoviranomaisten on laadittava seurantakomitean hyväksyttäväksi ohjelman viestintästrategia, jonka on sisällettävä yleisasetuksen liitteessä XII säädetyt osatekijät. Tämä liite sisältää lisäksi yleisasetuksen 115 artiklaa täsmentäviä hankkeiden luettelolle, yleisölle suunnatuille tiedotus- ja viestintätoimenpiteille ja potentiaalisille tuensaajille ja tuensaajille suunnattuja tiedotustoimenpiteitä koskevia vaatimuksia. Kansallisessa lainsäädännössä on tarpeen täsmentää hallintoviranomaisen ja välittävän toimielimen välinen toimivallan jakautuminen rakennerahastotukea koskevassa tiedottamisessa ja viestinnässä, mikä tapahtuu välittäviä toimielimiä koskevan 18 §:n 3 kohdassa.

4 kohta: Yleisasetuksen 143 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioilla on ensisijaisesti vastuu rahoitusoikaisujen tekemisestä ja varojen takaisinperinnästä. Komissio voi

ryhtyä rahoitusoikaisuprosessiin vain silloin, kun jäsenvaltio on laiminlyönyt tehtäviensä asianmukaisen hoitamisen.

Yleisasetuksen 126 artiklan b-alakohdan mukaan todentamisviranomaisen tehtävänä on laatia vuotuinen tilitys (tilinpäätös) komissiolle. Yleisasetuksen 143 artiklan 2 kohdan mukaan hallintoviranomaisen on sisällytettävä rahoitusoikaisu sen tilivuoden tilitykseen, jona peruuttamisesta päätetään. Kansallisessa lainsäädännössä ei ole säännöksiä toimivaltaisesta viranomaisesta, joka päättää peruuttamisesta, mistä syystä tehtävä esitetään säädettäväksi asetuksessa hallintoviranomaisen tehtäväksi.

17 § Välittävän toimielimen tehtävät

Ohjelmakaudella 2007–2013 annettiin hallinto- ja valvontajärjestelmään liittyvien viranomaisten tehtävien hoidosta säännöksiä komission asetuksessa (EY) N:o 1828/2006. Komission asetuksen 12 artiklassa säädettiin nimenomaisesti, että asetuksen hallintoviranomaista ja todentamisviranomaista koskevia säännöksiä sovelletaan välittävään elimeen. Ohjelmakauden 2014–2020 osalta EU:n lainsäädäntö ei enää sisällä vastaavia säännöksiä. Sen sijaan yleisasetuksen 123 artiklassa säädetään, että mikäli tehtäviä siirretään, on järjestelyt vahvistettava kirjallisesti. Tästä syystä ne ohjelmakauden 2014–2020 hallinto- ja todentamisviranomaisen tehtävät, jotka ALKE-lain 7 §:n nojalla siirretään välittävien toimielinten hoidettavaksi, on syytä erikseen kirjallisesti yksilöidä tässä asetuksessa.

1 kohta: Tässä kohdassa esitetään säädettäväksi yleisellä tasolla välittävän toimielimen tehtäväksi tuen myöntämisen ja maksatuspäätösten tekeminen. Tarkemmat säännökset sisältyvät kutakin tukijärjestelmää koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön.

2 kohta: Yleisasetuksen 143 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioilla on ensisijaisesti vastuu rahoitusoikaisujen tekemisestä ja varojen takaisinperinnästä. Tässä kohdassa esitetään säädettäväksi yleisellä tasolla välittävän toimielimen tehtäväksi aiheettomasti maksetun tuen takaisinperintä ja muut korjaavat toimenpiteet. Tarkemmat säännökset tuen takaisinperinnästä sisältyvät kutakin tukijärjestelmää koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön. Korjaavilla toimenpiteillä tarkoitetaan muun muassa tuen maksamisen keskeyttämistä, tuen oma-aloitteista palauttamista, tuen maksamisen lopettamista, tuen takaisinperintää (ulkopuolinen hanketoteuttaja) ja tuen määräämistä palautettavaksi (itse toteutettavat hankkeet). Tuen peruuttaminen on tämän asetuksen 17 §:n 5 kohdassa esitetty hallintoviranomaisen tehtäväksi.

3 kohta: Välittävälle toimielimelle esitetään siirrettäväksi rakennerahastotukea koskevat tiedottamis- ja viestintätoimenpiteet toimialueellaan. Nämä kuvataan tarkemmin hallintoviranomaisen viestintästrategiassa.

4 kohta: Yleisasetuksen 125 artiklan 2 kohdan a-alakohdan mukaan hallintoviranomaisen tehtävänä on tukea seurantakomitean työtä ja toimittaa sille tietoja ohjelman edistymisestä ohjelman tavoitteiden saavuttamisessa sekä taloudellisia tietoja ja indikaattoreihin ja välitavoitteisiin liittyviä tietoja.

Yleisasetuksen 50 artiklan 2 kohdan mukaan vuotuisissa täytäntöönpanokertomuksissa on esitettävä keskeisimpiä tietoja ohjelman ja prioriteettien täytäntöönpanosta ottamalla huomioon taloudelliset tiedot, yhteiset ja ohjelmakohtaiset indikaattorit ja

määrälliset tavoitearvot, tarvittaessa myös tulosindikaattoreiden arvojen muutokset, sekä vuodesta 2017 alkaen tuloskehityksessä määritetyt välitavoitteet.

Hanketasolla hankehakemuksen sisältämien tulos- ja tuotosindikaattoritietojen edistymisen seuranta esitetään säädettäväksi välittävien toimielinten tehtäväksi ohjelmakauden 2007–2013 tapaan.

5 kohta: Yleisasetuksen 125 artiklan 4 kohdan a-alakohdan mukaan hallintoviranomaisen tehtävänä on muun muassa tarkistaa, että osarahoitetut tuotteet ja palvelut on toimitettu ja tuensaajien ilmoittamat menot on maksettu ja että ne ovat sovellettavan lainsäädännön, ohjelman ja hankkeelle asetettujen tukiedellytysten mukaisia.

Ohjelmakaudella 2007–2013 välittävät toimielimet ovat suorittaneet hallinnolliset ja paikan päällä tehtävät varmennukset suoraan komission toimeenpanoasetuksen (EY) N:o 1828/2006 13 artiklan nojalla, mutta vastaava sääntely puuttuu ohjelmakauden 2014–2020 EU:n lainsäädännöstä.

Tästä syystä toimivalta hallinnollisten ja paikan päällä tehtäviin varmennusten tekemiseen esitetään säädettäväksi tässä asetuksessa välittävän toimielimen tehtäväksi.

6 kohta: Yleisasetuksen 126 artiklan b ja c -alakohdan mukaan todentamisviranomaisen laatii varainhoitoasetuksen 59 artiklan 5 kohdan a-alakohdan mukaisen tilityksen ja todentaa tilityksen täydellisyyden, oikeellisuuden, totuudenmukaisuuden, ohjelmanmukaisuuden ja sovellettavan lainsäädännön mukaisuuden.

Yleisasetuksen 126 artiklan e-alakohdan mukaan todentamisviranomaisen tehtävänä on varmistaa, että se on saanut hallintoviranomaiselta komission maksupyynnön laatimista ja esittämistä varten tarvitsemansa tiedot menoja koskevista menettelyistä ja tarkastuksista.

Yleisasetuksen 125 artiklan 4 kohdan e-alakohdan mukaan hallintoviranomaisen tehtävänä on laatia varainhoitoasetuksen 59 artiklan 5 kohdan a ja b -alakohdassa säädetty johdon vahvistuslausuma ja vuotuinen yhteenveto, joiden malli säädetään komission täytäntöönpanosäädöksessä.

Välittävillä toimielimillä on kansallisessa lainsäädännössä siirretty maksatuspäätösten tekeminen ja tuensaajille suoritettuja maksuja koskevat tiedot löytyvät tietojärjestelmästä. Todentamisviranomaisen ei ohjelmakaudella 2014–2020 enää pyydy välittäviltä toimielimiltä erillisellä kirjeellä tietoja komission maksupyynnöä varten, mutta välittävien toimielinten tuensaajille maksamia menoja koskevaa vahvistusmenettelyä esitetään jatkettavaksi ja säädettäväksi siten, että se tapahtuisi kerran vuodessa todentamisviranomaisen ohjeiden mukaisesti.

7 kohta: Yleisasetuksen 50 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle ohjelmaa koskeva vuotuinen täytäntöönpanokertomus ja ohjelmaa koskeva lopullinen täytäntöönpanokertomus ja toimittaa ne komissiolle seurantakomitean hyväksymisen jälkeen. Välittävän toimielimen tehtäväksi esitetään säädettäväksi hallintoviranomaisen avustaminen seurantakomiteatyössä ja ohjelman täytäntöönpanokertomusten laatimisessa komissiolle.

18 § *Välittävänä toimielimenä toimimisen edellytykset*

Välittävien toimielinten niille siirrettyjen tehtävien osalta on täytettävä yleisasetuksen (EU) N:o 1303/2013 liitteen XIII mukaiset hyväksymisperusteet. Nämä hyväksymisperusteet koskevat sisäistä valvontaympäristöä, riskienhallintaa, hallintoa ja seurantaa.

19 § *Välittävien toimielinten tehtävien hoitaminen maakuntien liitoissa*

Rakennerahasto-ohjelman välittävien toimielinten tehtävät Etelä- ja Länsi-Suomen suuralueilla ehdotetaan koottavan kahteen maakunnan liittoon. Nämä tehtävät on lueteltu asetusehdotuksen 17 §:ssä. Uudenmaan liittoon ehdotetaan koottavan välittävien toimielinten tehtävät Varsinais-Suomen, Kymenlaakson, Hämeen, Päijät-Hämeen ja Etelä-Karjalan maakuntien liitoista. Pirkanmaan liittoon ehdotetaan koottavaksi Etelä- Pohjanmaan, Pohjanmaan, Keski-Suomen ja Satakunnan maakuntien liittojen välittävien toimielinten tehtävät.

20 § *Eräiden rakennerahastotehtävien hoitaminen maakuntien liitoissa*

Pykälässä on ehdotus muiden kuin 19 §:ssä mainittujen liittojen osalta eräiden 17 §:ssä mainittujen rakennerahastotehtävien hoitamisesta. Nämä tehtävät ovat osa 17 §:n mukaisista välittävän toimielimen tehtävistä. Ehdotettu ratkaisu poikkeaa sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa hoidettavien rakennerahastotehtävien hallinnoinnista että 19 §:ssä mainittujen maakuntien liittojen välittävien toimielinten tehtävien hoitamisesta. Koko Suomen rakennerahastojärjestelmän kannalta tämä ratkaisu ei ole tehokas eikä tarkoituksenmukainen. Työ- ja elinkeinoministeriöllä ei rakennerahasto-ohjelman hallintoviranomaisena ole tarkoitus ryhtyä erityistoimenpiteisiin asiassa, mutta se painottaa, että hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä on 18.9.2013 kehottanut liittoja erikoistumaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten tapaan rakennerahastohallintoon. Teknisen tuen määrää ei kuitenkaan ole mahdollista nostaa esitetyn mallin takia. Työ- ja elinkeinoministeriö jatkaa hallintomallin kehittelyä yhdessä maakuntien liittojen kanssa.

21 § *Todentamisviranomaisen tehtävät*

1 kohta: Yleisasetuksessa säädettyjen tehtävien lisäksi rakennerahasto-ohjelman todentamisviranomaisen tehtäväksi esitetään säädettäväksi jäsenvaltiolle kohdennettuihin tehtäviin yleisasetuksen 112 artiklassa tarkemmin säädetyt maksuennusteiden ja muiden taloudellisten tietojen toimittaminen komissiolle.

2 kohta: Lisäksi yleisasetuksen 122 artiklan 2 kohdassa säädettyjen sääntöjenvastaisuusilmoitusten tekeminen komissiolle.

Todentamisviranomaisen on ohjelmakaudella 2007–2013 vastannut 1 ja 2 kohdassa säädetyistä tehtävistä.

3 kohta: Yleisasetuksen 126 artiklan b ja c alakohdan mukaan todentamisviranomaisen laatii varainhoitoasetuksen 59 artiklan 5 kohdan a-alakohdan mukaisen tilityksen (tilinpäätöksen) komissiolle viimeistään seuraavan varainhoitovuoden (varainhoitovuosi on 1.7.–30.6.) 15. helmikuuta mennessä ja todentaa tilityksen täydellisyyden,

oikeellisuuden, totuudenmukaisuuden, ohjelmanmukaisuuden ja sovellettavan lainsäädännön mukaisuuden. Tilitykseen on liitettävä hallintoviranomaisen vahvistuslausuma ja yhteenveto.

Ohjelmakautta 2014–2020 koskevan yleisasetuksen 137 artiklan 2 kohtaan sisältyy uusi ns. blokeeraus-oikeus eli jäsenvaltion oikeus jättää pois vuosittaisesta tilityksestä (ja välimaksupyynnöstä) komissiolle johonkin tilivuotta koskeneeseen välimaksupyyntöön aiemmin sisältyneitä menoja siksi, että niiden laillisuuden ja asianmukaisuuden arviointi on kesken ja sisällyttää kyseiset menot kokonaan tai osittain jotakin seuraavaa tilivuotta koskevaan välimaksupyyntöön, kun menojen laillisuus ja asianmukaisuus on ratkennut. Asetusehdotuksen 3 kohdassa tämä jäsenvaltiolle kohdennettu tehtävä esitetään säädettäväksi todentamisviranomaisen tehtäväksi.

22 § Tarkastusviranomaisen tehtävät

Yleisasetuksessa säädettyjen tehtävien lisäksi tarkastusviranomaisen antaa ALKE-lain (7/2014) 10 §:n 2 momentin nojalla yleisasetuksen 124 artiklassa säädettyt hallinto- ja todentamisviranomaisen ja lisäksi välittävien toimielimen nimeämiseen liittyvän riippumattoman tarkastuselimen kertomuksen ja lausunnon yleisasetuksen liitteessä XIII säädettyjen nimeämisen edellytyksenä olevien hyväksymisperusteiden täyttymisestä.

Koska yleisasetuksessa säänneltyä nimeämisperusteiden täyttymättömyyden seurauksena tapahtuvaa koeajalle asettamista ja nimeämisen peruuttamista vastaavaa jäsenvaltion toimivaltaista viranomaista ei ole erikseen nimetty, on asetuksella tarpeen antaa tarkemmat säännökset siitä, että tarkastusviranomaisen tehtävänä olisi tarvittaessa ryhtyä EU:n lainsäädännön edellyttämiin toimenpiteisiin, mikäli olemassa olevat tarkastus- ja valvontatulokset osoittavat, että nimetty viranomaisen ei enää täytä yleisasetuksen liitteen XIII mukaisia nimeämisperusteita.

23 § Rakennerahasto-ohjelman seurantakomitean kokoonpano, jäsenet ja toimikausi

Pykälässä täsmennetään ALKE-lain seurantakomiteaa koskevaa 14 §:ää seurantakomitean kokoonpanon, jäsenten ja toimikauden osalta. Seurantakomitean puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja olisivat työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Valtioneuvoston asettaman seurantakomitean kokoonpanossa noudatetaan EU:n kumppanuusperiaatetta. Seurantakomitean jäseniksi voidaan nimetä edustajia ministeriöistä, ohjelman täytäntöönpanoon osallistuvista muista valtion viranomaisista, maakuntien liitoista ja niiden jäsenkunnista, keskeisistä työmarkkina- ja elinkeinojärjestöistä sekä kansalaisyhteiskuntaa edustavista järjestöistä. Seurantakomitea toimii ohjelmakauden sulkemiseen asti.

Seurantakomitean tehtävät on säädetty yleisasetuksen 110 artiklassa. Seurantakomitean on 110 artiklan 2 kohdan mukaan hyväksyttävä muun muassa hankkeiden valinnassa käytetyt menetelmät ja periaatteet, ohjelmaa koskevat vuotuiset ja lopulliset täytäntöönpanokertomukset, ohjelman arviointisuunnitelma ja ohjelman viestintästrategia.

Seurantakomitean toimikausi ei pääty ohjelmakauden 2014–2020 tukikelpoisuusajan päättyessä 31.12.2020, vaan jatkuu ohjelmakauden sulkemiseen asti. Ohjelmakauden sulkemiseen liittyvien asiakirjojen toimittamista koskevista määräajoista on säädetty yleisasetuksen 138 artiklassa ja 141 artiklassa. Vuosina 2016–2025 on ohjelmakauden sulkemista varten toimitettava komissiolle yleisasetuksen 137 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu tilitys todentamisviranomaisen toimesta, 125 artiklan 4 kohdan ensimmäisen alakohdan e alakohdassa tarkoitettu hallintoviranomaisen vahvistuslausuma ja vuotuinen yhteenvedo edeltävältä tilivuodelta sekä 127 artiklan 5 kohdan ensimmäisen alakohdan a ja b -alakohdassa tarkoitettu tarkastusviranomaisen tarkastuslausunto ja -kertomus edeltävältä tilivuodelta. Yleisasetuksen 141 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on esitettävä yleisasetuksen 138 artiklassa mainittujen asiakirjojen lisäksi viimeiseltä tilivuodelta 1.7.2023–30.6.2024 päättyvältä jaksolta ohjelmaa koskeva lopullinen täytäntöönpanokertomus. Seurantakomitean on näin ollen toimittava ohjelmakauden 2014–2020 sulkemiseen asti.

24 § *Valtakunnallisen toimenpidekokonaisuuden ohjausryhmä*

Pykälässä esitetään säädettäväksi valtakunnallisen toimenpidekokonaisuuden ohjausryhmän tehtävistä.

Toimenpidekokonaisuudella ei tarkoiteta samaa kuin ohjelmakaudella 2000–2006 ohjelma-asiakirjojen täydennysosissa. Ohjelmakauden 2014–2020 ohjelma-asiakirja eroaa rakenteelta myös ohjelmakauden 2007–2013 ohjelma-asiakirjojen rakenteesta. ESR:n valtakunnallisessa toiminnassa on kolme teemaa joita kutakin vastaa ohjelma-asiakirjassa toimintalinja. Kullakin teemalla on oma sisältövalmistelusta vastaava ministeriö (TEM/TYO, OKM ja STM). EAKR:n valtakunnallisessa toiminnassa on yksi teema. Teemojen alla on toimenpidekokonaisuuksia, jotka ovat hankkeita tai hankekokonaisuuksia, joita ohjelman 2014–2020 valmistelussa on kutsuttu valtakunnalliseksi kehittämisohjelmiksi, kuitenkin huomautuksin, että kyseessä eivät ole ohjelmakauden 2007–2013 kaltaiset valtakunnalliset kehittämisohjelmat.

Pykälän mukaan valtakunnallisen toimenpidekokonaisuuden ohjausryhmän tehtävänä on huolehtia valtakunnallisen toimenpidekokonaisuuden strategisesta ohjaamisesta samoin kuin seurata ja arvioida ja muutoin tukea sen toteutumista. Ohjausryhmä seuraa myös sitä, että rakennerahasto-ohjelman valtakunnallinen ja alueellinen toiminta täydentävät ja tukevat toisiaan toimenpidekokonaisuudessa.

Hankkeiden valintaperusteet ja toimivalta valintaperusteiden antamiseen on kuvattu yleisellä tasolla ohjelma-asiakirjassa. EU-oikeuden mukaan ohjelma-asiakirja on oikeudellisesti sitova. Seurantakomitea vahvistaa kaikkia hankkeita koskevat yleiset valintaperusteet ja ohjelma-asiakirjan sisältämiä erityistavoitteita koskevat erityiset valintaperusteet. Ohjelma-asiakirjan mukaan maakunnan yhteistyöryhmät ja välittävät toimielimet voisivat lisäksi asettaa erityisiä valintaperusteita.

Valtakunnallisen toimenpidekokonaisuuden ohjausryhmä voisi tehdä esityksiä välittävälle toimielimelle toimenpidekokonaisuuteen sisältyvässä hankehaussa käytettäväksi erityisiksi valintaperusteiksi ja tarvittaessa hankehaun painopisteiksi. Ohjausryhmä voisi käsitellä hankehakemuksia yhteistyössä välittävän toimielimen kanssa. Välittävä toimielin päättää kuitenkin aina hankehakukohtaisista erityisistä valintaperusteista ja tekee tuen myöntämispäätöksen.

Valtakunnallisen toimenpidekokonaisuuden ohjausryhmän ja välittävän toimielimen välinen yhteistyöprosessi kuvattaisiin välittävän toimielimen hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksessa. Yhteistyö voisi sisältää lausuntojen antamista esimerkiksi hankkeiden rahoittamisesta strategioiden toteutumisen ja täydentävyyden näkökulmasta, mutta nämä lausunnot eivät ole välittäviä toimielimiä oikeudellisesti sitovia. Rahoittavaa viranomaista oikeudellisesti sitovan lausunto-oikeuden säätäminen valtakunnallisen toimenpidekokonaisuuden ohjausryhmälle tai muulle taholle edellyttäisi lainmuutosta, koska asetuksen tasolla asiasta ei voi säätää. Lausuntojen antaminen ei edellytä lausunto-oikeuden kirjaamista erikseen asetukseen.

ALKE-lain 35 §:n 5 momentin mukaan toimenpideohjelman valtakunnallisten teemojen käsittelyä varten ja toteuttamisen tukemiseksi asianomaiset ministeriöt voivat asettaa ohjausryhmiä. Ohjausryhmä voisi olla yhteinen usealle toimenpidekokonaisuudelle ja vastaavaa tehtävää varten asetetun valtakunnallisen johto-, ohjaus- tai muun ryhmän kanssa.

3 luku **Voimaantulo**

25 § *Voimaantulo*

Asetus on esitetty tulemaan voimaan 1.5.2014.

Esityksen vaikutukset

Tämän asetusehdotuksen säännöksillä ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia. Rakennerahastovaroja välittävien toimielinten määrän vähentämisellä pyritään pienentämään rakennerahastohallinnoinnin kustannuksia.

Asian valmistelu

Asetusehdotus on valmisteltu virkatyönä työ- ja elinkeinoministeriössä. Esitysluonnosta on käsitelty eri vaiheissa alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunnassa. Lisäksi asetuseräluonnos on ollut laajalla lausuntokierroksella.